

Luottamus ansaitaan

NUORTEN AJATUKSIA SISÄISESTÄ TURVALLISUUDESTA

Raportti Nuorten vaikuttajien
Huipputapaamisen 2026 tuloksista

Nuvary

Suomen Nuorisovaltuustojen Liitto

Luottamus ansaitaan

Nuorten ajatuksia sisäisestä turvallisuudesta

Suomen Nuorisovaltuustojen Liitto ry järjesti Nuorten vaikuttajien Huipputapaamisen 13.10.2026 yhteistyössä sisäministeriön kanssa. Huipputapaaminen kokosi yhteen noin 80 nuorta ympäri Suomen keskustelemaan Suomen sisäisestä turvallisuudesta. Tapaamisessa järjestettiin yhteensä 10 työpajaa viidellä eri teemalla. Työpajojen tavoitteena oli selvittää, millaisia ajatuksia nuorilla on sisäisestä turvallisuudesta ja siihen liittyvistä uhista. Työpajoissa tarkasteltiin aihetta eri näkökulmista ja osallistujat pohtivat muun muassa, mikä lisää turvallisuuden tunnetta arjessa, miten turvallisuusuhkia ennaltaehkäistään ja torjutaan, sekä millainen viestintä ja vuorovaikutus tukee nuorten ja viranomaisten välistä luottamusta. Työpajojen taustamateriaalina toimi valtioneuvoston sisäisen turvallisuuden selonteko. Työpajojen läpi kulki yksi yhteinen teema: luottamus. Nuoret pohtivat, voivatko he luottaa siihen, että apua saa ajoissa, että aikuiset ottavat heidän huolensa vakavasti, että tieto on totta ja että viranomaiset kohtaavat heidät yhdenvertaisesti. Nuorten viesti oli selvä: luottamus ei ole itsestäänselvyys, vaan se on ansaittava.

Työpajojen kysymykset ja teemat olivat seuraavat:

1. Turvallisuuden tunne arjessa

Mitkä asiat lisäävät tai heikentävät nuorten turvallisuuden tunnetta arjessa?

2. Yhteisöllisyys, syrjäytyminen ja jengiytyminen

Miten turvallinen osallisuus ja yhteisöllisyys voivat toimia ennaltaehkäisevinä tekijöinä syrjäytymiselle ja jengiytymiselle?

3. Informaatiovaikuttaminen, disinformaatio ja medialukutaito

Miten varmistetaan, että tutkittu ja turvallinen tieto tavoittaa nuoret?

4. Radikalisoitumisen ehkäisy

Miten ehkäistään haitallista polarisaatiota ja luodaan rakentavaa vuorovaikutusta?

5. Nuorten ja viranomaisten luottamus ja yhteistyö

Millainen kohtaaminen lisää luottamusta ja yhteistyöhalukkuutta nuorten ja viranomaisten välillä?

Työpajoissa käytettiin erilaisia metodeja keskustelun tueksi. Työpajoihin osallistuneet nuoret keskustelivat ryhmissä, arvioivat luottamustaan ja turvallisuuden tunnettaan matriisien ja jana-harjoitusten avulla, tekivät suosituslistoja viranomaisille viestinnän ja kohtaamisen tueksi sekä ideoivat ratkaisuja osallisuuden ja yhteisöllisyyden vahvistamiseksi.

1. Turvallisuuden tunne arjessa

Ensimmäisessä työpajassa pohdittiin, mitkä asiat lisäävät tai heikentävät nuorten turvallisuuden tunnetta arjessa. Työpajassa nuoret nimesivät arjestaan erilaisia paikkoja, pohtivat niiden turvallisuutta eri vuorokaudenaikoina, ja nimesivät turvallisuuden tunnetta heikentäviä ja vahvistavia tekijöitä. Työpajassa korostui selvästi, että maaseudulla ja syrjäseudulla sekä kaupungeissa näyttäytyy erilaisia haasteita, ja myös turvallisuustekijät eroavat osittain toisistaan.

Liikenne ja ympäristö

Turvattomuutta koetaan erityisesti julkisilla paikoilla sekä iltaisin ja öisin. Nuoret kertoivat, että yksin pimeällä liikkuminen herättää turvattomuutta ylipäänsä, mutta korostuu alueilla, joissa valaistus on heikkoa tai katuvaloja ei ole lainkaan. Myös epäsiistit ja huonosti hoidetut puistoalueet heikentävät yleistä turvallisuuden tunnetta ja voivat myös houkutella häiriökäyttäytymistä.

Turvallisuuden tunnetta lisää riittävä valaistus ja hyvin hoidettu ympäristö. Nuoret kritisoivat katuvalojen sammuttamista yöllä. Ympäristöstä ja puistoista tulisi myös pitää huolta, ja niiden siisteyttä ylläpitää. Joukkoliikenteen nuoret näkevät pääasiassa turvallisena ja luotettavana. Liikenteessä nuoria kuitenkin huolestutti nopetusrajoitusten rikkomisen yleisyys sekä päihtyneet kuljettajat.

Ihmiset ja kohtaamiset

Nuoret kertoivat luottavansa lähtökohtaisesti vieraisiin aikuisiin julkisilla paikoilla ja uskovat saavansa apua. Nuoret kertoivat, että yleisötapahallit ja ihmisvilkkaus lisäävät turvallisuuden tunnetta, koska joukossa on todennäköisesti turvallisia ihmisiä, jotka ovat valmiita auttamaan.

Myös katukuvassa näkyvät nuorisotyöntekijät, poliisit ja muut viranomaiset lisäävät nuorten turvallisuuden tunnetta silloin, kun he ovat saavutettavissa ja puuttuvat asiattomaan käytökseen. Nuorten mukaan turvattomuutta aiheuttaa se, että erityisesti haja-asutusalueilla ja syrjäseuduilla avun saaminen voi kestää kauan, oli kyse poliisista ja pelastuslaitoksesta, tai ylipäänsä turvallisista aikuisista.

Häiriökäyttäytyminen, voimakkaasti päihtyneet henkilöt tai arvaamattomasti käyttäytyvät henkilöt heikentävät nuorten luottamusta ja aiheuttavat turvattomuutta. Turvattomuutta aiheuttaa myös se, että osa nuorista on kohdannut huumeiden käyttöä ja myyntiä, sekä muita rikoksia kuten ilkivaltaa arjen ympäristöissään. Pitkäaikaisina ongelmina nuoret nimesivät päihdepolitiikan epäonnistuminen sekä huono-osaisuuden ja segregaaation lisääntymisen. Nuorten mielestä huumeiden käyttöhuoneet mahdollistaisivat sen, että käyttö poistuu yleisistä tiloista ja puistoista, mikä tekisi tilat muille turvallisemmiksi. Lisäksi huono-osaisuuden kierteen katkaiseminen ja asunnottomien tukeminen nähtiin turvallisuutta lisäävinä tekijöinä.

Nuoret korostivat myös vähemmistöihin kohdistuvan vihan lisäävän turvattomuutta julkisilla paikoilla. Viha on nuorten mielestä yleistynyt, ja he näkevät, etteivät poliisi ja muut viranomaiset puutu riittävästi yksittäisiin tapauksiin häirintätilanteissa, mikä heikentää turvallisuuden tunnetta mutta myös luottamusta turvallisuusviranomaisiin. Osittain tämä nähtiin resurssikysymyksenä – osa alueista on liian suuria hoidettavaksi niillä resursseilla, jotka viranomaisilla on. Osittain tämä nähtiin myös osaamiseen tai keinojen riittämättömyyteen liittyvänä haasteena.

Nuorten ratkaisuja

- Riittävä (katu-)valaistus. Katuvalojen lisääminen ja se, että ne pidetään päällä. Katuvalojen riittävä määrä ja korjaus.

- Riittävästi turvallisia aikuisia katukuvassa, resursseja nuorisotyölle ja eri viranomaisille. Varmistetaan jokaiselle nuorelle joku, jolle voi puhua huolista, kuten kotona, koulussa tai ystäväpiirissä.
- Huumeiden käyttöhuoneet
- Asunnottomien yösuojat
- Segregaation ja huono-osaisuuden vähentäminen
- Vähennetään alkoholinmyyntiä ja rajoitetaan myyntilupia.
- Riittävät päihdepalvelut, ajoissa saatu tuki ja apu. Riittävä puuttuminen ja ennaltaehkäisy.
- Ajoissa ja riittävällä tavalla puuttuminen epäasialliseen käyttäytymiseen

2. Yhteisöllisyys, syrjäytyminen ja jengiytyminen

Toisessa työpajassa keskusteltiin siitä, miten turvallinen osallisuus ja yhteisöllisyys voivat toimia ennaltaehkäisevinä tekijöinä syrjäytymiselle ja jengiytymiselle. Työpajassa nuoret käsittelivät teemaa pohtimalla missä he ovat itse kokeneet kuuluvuutta ja vertailemalla kahden kuvitteellisen nuoren tarinaa ja niiden käännekohtia. Työskentelyn pohjalta nuoret muodostivat ratkaisuja yhteisöllisyyden vahvistamiseksi, sekä jengiytyksen ja syrjäytymisen ehkäisemiseksi.

Osallisuus ja harrastusmahdollisuudet

Nuorten mielestä on tärkeää, että heillä on vaikuttamismahdollisuuksia ja paikkoja, kuten nuorisovaltuustot, oppilas- ja opiskelijakunnat sekä puoluepolitiikka. Vaikuttajaryhmien toiminnan tulee kuitenkin tuntua aidosti merkitykselliseltä, koska muuten osallisuuden kokemus voi heikentyä. Nuorten mukaan heidän ideoistaan leikataan usein paljon, mikä koettiin turhauttavana. Nuoret kertoivat, että monet nuorisovaltuustojen esitykset ovat kaatuneet rahan tai resurssien puutteeseen.

Vaikuttajaryhmien lisäksi muut monipuoliset ja yksilölliset harrastusmahdollisuudet ovat nuorille tärkeitä. Nuoret korostivat, ettei harrastusten tule olla vain urheilullisia, mutta yksi ehdotettu ratkaisu oli seurayhteistyö, kuten urheiluseteli joka mahdollistaisi harrastuksen myös vähävaraisille. Nuoret korostivat ”höntsäharrastusten” tarvetta, eli sitä, ettei kaikkien tarvitse

harrastaa kilpailullisella tai ammattimaisella tasolla. Kamppailulajit ja muut harrastukset, joissa voi purkaa tunteita ja harjoitella vihanhallintaa, nähtiin hyödyllisinä. Osa kouluista on kieltänyt ne, mikä koettiin ongelmaksi. Nuoret ehdottivat kontrolloituja ympäristöjä, joissa tällaisia lajeja voisi turvallisesti kokeilla.

Nuoret tarvitsevat myös tietoa, esimerkiksi selkeän kuvauksen siitä, miten harrastuksiin tai muihin ryhmiin pääsee mukaan.

Turvalliset ryhmät ja niihin liittyminen

Turvallisiin ryhmiin liittymistä vahvistavat avoin keskustelukulttuuri, ennakoluulottomuus sekä tunne siitä, että yksilö huomiodaan ja että hänet on otettu mukaan. Nuoret kertoivat, että jos nuori ei saa ilmaista mielipidettään esimerkiksi koulussa, hän hakeutuu todennäköisemmin ryhmiin, joissa on vain samanmielisiä. Tämä lisää riskiä jopa radikaaleihin yhteisöihin liittymiseen.

Eri harrastusten, nuorten ryhmien ja tapahtumien turvallisuus vaikuttaa olennaisesti siihen, että nuoret kokevat kuuluvuutta niihin ja haluavat liittyä mukaan. Nuorten mukaan on tärkeää, että nuoret tietävät turvallisten ryhmien olemassaolosta ja että heitä pyydetään mukaan.

Turvallisia tiloja ja ryhmiä tulisi mainostaa siellä, missä nuoret ovat, esimerkiksi kouluissa ja kauppojen ilmoitustauluilla. Nuorten mielestä heille suunnattu mainonta ei useinkaan ole houkuttelevaa. Esimerkiksi kunnan tapahtumamainokset eivät ole nuorten näköisiä, mikä antaa väärän kuvan nuorisotyöstä.

Myös alueellisen eriytymisen vähentäminen nähtiin keinona vahvistaa turvallista yhteisöllisyyttä ja vuorovaikutusta eri taustoista tulevien ihmisten välillä. Hyvät julkiset liikenneyhteydet ja harrastusmahdollisuudet haja-asutusalueilla nähtiin keinona estää alueiden eriytymistä.

Turvalliset aikuiset ja nuorisotyö

Nuorten kokemuksen mukaan aikuiset eivät aina ota nuorten huolia tosissaan. Aikuisten pitäisi osoittaa olevansa välittäviä, sekä kiinnostuneita. Tämä tapahtuu aktiivisuudella nuoren

elämässä. Aikuisten tukiverkko, joka puuttuu tilanteeseen eikä luovuta, nähtiin ratkaisevana. Nuoret kokivat, että vanhempia tai huoltajia voi olla vaikea lähestyä, koska he ovat läheisiä eivätkä halua puuttua liikaa nuoren elämään. Voi myös olla, että nuoret eivät halua heidän puuttuvan.

Nuoret toivovat lisää nuorisotyöntekijöitä ja etsivää nuorisotyötä haluttaisiin jokaiseen kuntaan. Nuorisotyöntekijöiden koulutukseen toivotaan panostusta, erityisesti eri tavoin oireilevien nuorten kohtaamiseen. Matalan kynnyksen palveluita ja ilmaista toimintaa, kuten leirejä ja nuorisotiloja, toivottiin lisää. Nuorten mielestä osallistumisen pitäisi olla niin helppoa, että nuori voi yksinkertaisesti päättää tulla paikalle ja tulla vastaanotetuksi sellaisena kuin on. Nuorisotilojen ja koulutettujen nuorisotyöntekijöiden lisääminen ja tasainen saatavuus kaikkialla nähtiin tärkeinä.

Koulujen yhteisöllisyys ja kiusaamiseen puuttuminen

Nuoret kokivat, että alakoulun hyvä yhteisöllisyys murenee yläkoulussa, ja huono luokkayhteisö voi ajaa nuoria etsimään kavereita muualta, esimerkiksi rikollisryhmistä. Luokkaan kuuluminen vaatii yhteistä ryhmäytymistä, jonka vastuu on opettajalla. Opettajilla pitäisi myös olla taidot ehkäistä syrjäytymistä. Myös luokkakokojen pienentäminen ja luokanvaihdon helpottaminen mainittiin keinoina. Painotetut luokat koettiin tärkeinä, koska ne yhdistävät samanhenkisiä ihmisiä. Toisaalta "koulushoppailu" nähtiin ongelmallisena, ja segregatiota lisäävänä.

Kiusaamiseen puuttumattomuutta on nuorten mukaan perusteltu esimerkiksi nuoren taustaan liittyvillä syillä, tai sillä, että kiusaajalla on itsellään vaikeaa. Nuorten mielestä on totta, että kiusaajaakin on tuettava. Pitää selvittää, miksi hän kiusaa ja mitä taustalla on, eikä heti syyllistää. Toisaalta kiusaamiseen on myös puututtava riittävällä tavalla ja kiusattuja suojeltava. Nuorten mielestä kiusaamisen ehkäisyn toimintamallit eivät ole selkeitä edes aikuisille, ja aikuiset laiminlyövät niitä. Osa nuorista kokee, että vertaissovittelu ja yhteiset sovittelukeskustelut eivät kokemusten mukaan sovi kiusaamistilanteisiin. Ne voivat jopa pahentaa tilannetta ja jäävät usein pintapuolisiksi.

Avun saanti ja tuen polku

Nuorten mielestä heiltä odotetaan liikaa itsenäisyyttä avun hakemisessa ja tuen polku on epäselvä. Nuoret eivät tiedä, mitä askelia voi ottaa tai miten heidän asiansa etenee. Nuorten mielestä on myös suuria riskejä pudota palveluverkon läpi ja jäädä ilman apua. Tämän seurauksena nuori voi syrjäytyä tai ajautua hänelle haitallisiin ryhmiin.

Jos ammattilaisilla herää huoli nuoresta, tulisi palveluiden olla yhteydessä nuoreen. Esimerkiksi kouluterveydenhuollon pitäisi tulla nuoren luo, ei olla kaukainen palvelu, jota pitää itse etsiä. Lisäksi nuoret kokevat, että lastensuojeluilmoituksen pelko estää monia nuoria puhumasta huolistaan. Ilmoituksen pelätään kaatavan koko elämän, ja se horjuttaa luottamusta esimerkiksi kuraattoreihin, koska heillä on velvollisuus tehdä ilmoitus.

Nuorten ratkaisuja

- Koulutuksen resurssit, riittävän pienet luokkakoot ja koulujen eriytymisen torjuminen.
- Nuorisotyön resurssit ja riittävä nuorisotyöntekijöiden määrä, sekä osaamisen kasvattaminen haastaviin tilanteisiin puuttumisessa
- Aikuiset osoittavat kiinnostusta nuoria kohtaan, ja pysähtyvät kuuntelemaan nuoria ja heidän huoliaan. Nuorten huolet otetaan vakavasti.
- Nuorten aloitteille ja ideoille mahdollistetaan rahoitus.
- Kiusaamiseen puututaan vaikuttavilla keinoilla, ja sekä kiusaajia että kiusattuja tuetaan.
- Nuorilta ei odoteta liiallista itsenäisyyttä avun hakemisessa.
- Nuorille viestitään selkeästi harrastuksista ja muista ryhmätoiminnoista, sekä siitä, mistä ja miten apua saa. Nuorille viestitään selkeästi myös heitä koskevien prosessien etenemisestä.
- Nuorille mahdollistetaan urheiluseteli ja kunnat tekevät yhteistyötä eri harrastusseurojen kanssa.
- Nuoret kutsuvat toisiaan mukaan yhteisöihinsä.

3. Informaatiovaikuttaminen, disinformaatio ja medialukutaito

Kolmannessa työpajassa muodostettiin ratkaisuja siihen, miten varmistetaan, että tutkittu ja turvallinen tieto tavoittaa nuoret. Nuoria pyydettiin ensin arvioimaan mitä kanavia he käyttävät

ja mihin he luottavat. Sen jälkeen nuoret muodostivat ratkaisuja siihen, missä ja kenen heille tulisi viestiä, sekä millainen viesti heidät tavoittaa. Lisäksi nuoret pohtivat sitä, mikä auttaisi nuoria tunnistamaan disinformaatiota ja tarkistamaan tietoa.

Yleisimmät palvelut, joita nuoret ilmoittivat käyttävänsä ja joihin he myös luottavat, ovat Yle, 112-Suomi, Iltasanomat ja Instagram. Yleisimmät palvelut, joihin nuoret luottavat, mutta eivät kuitenkaan käytä, ovat valtioneuvoston ja eduskunnan verkkosivut, poliisin sosiaalisen median kanavat ja myös 112 Suomi-palvelu. TikTok, Instagram ja YouTube ilmoitettiin palveluina, joiden sisältöön nuoret eivät luota, mutta joita he silti käyttävät. Reddit ja Discord nimettiin useimmin palveluina, joita nuoret eivät käytä ja joihin he eivät luota.

Missä nuorille tulisi viestiä

Sosiaalisen median alustat ovat nuorille keskeisiä paikkoja etsiä ja vastaanottaa tietoa. Niissä viestintää pidettiin tärkeänä. Nuoret nostivat esiin myös algoritmien merkityksen: eri somekanavat toimivat eri tavoin, ja jokainen vaatii omaa osaamista. Algoritmien hyödyntäminen nähtiin olennaisena keinona saada asiallinen tieto tavoittamaan nuoret. Nuoret kertovat, että TikTok tavoittaa heidät hyvin, mutta vahvan sisällön kohdentumisen vuoksi sisältö täytyy suunnitella oikeanlaiseksi, jotta se päättyy nuorten Sinulle-syötteeseen.

Nuorten mielestä viralliset sometilit ovat luotettavia mutta luotettavuuden ja aitouden pitäisi olla helposti todennettavissa. Julkisuudesta tuttuja henkilöitä hyödynnetään jo yritysviestinnässä, ja ehdotettiin, että sama voisi toimia julkisella puolella ja viranomaisviestinnässä.

Koulu tavoittaa jokaisen nuoren, halusivat he tai eivät. Nuoret ehdottivat kouluihin viikoittaista uutiskatsausta päivänavaus-tyyliin ja uutisten läpikäyntiä yhteisesti. Myös digitaaliset uutiset, kuten Yle ja Helsingin Sanomat, nostettiin esiin kanavina joiden kautta nuoria tavoittaa. Nuoret ehdottivat nuorille kohdennettua nuorisoradiota. Radikalisoitumisen kierteitä voidaan nuorten mielestä katkaista vahvoilla, neutraaleilla medioilla, kuten STT:llä ja Ylellä.

Millaista viestinnän tulisi olla

Viestinnän ydinviesti pitää olla selkeä, ja lisätiedon pitää olla helposti löydettävissä. Nuorille kohdennetun viestinnän ei tule olla liian radikaalia tai provosoivaa ja sen pitää olla luotettavaa. Nuoret korostivat, että asiat menevät paremmin perille, jos ne liittyvät nuoren omaan elämään. Sisällön pitää nuorten mielestä olla algoritmia ruokkivaa, myös siksi, että monen keskittymiskyky on heikentynyt ja nuoret saattavat vain selata sisällöistä ohi, jos se ei ole houkuttelevaa heti alussa.

Nuoret muistuttavat, että heille suunnattu sisältö tulisi rakentaa trendien mukaan. Nuorten itse tekemä viestintä vetoaa nuoriin ja esimerkiksi TikTokista tutut formaatit kannattaa ottaa käyttöön. Nuoret korostivat, että myös syrjäytyneet tai syrjäytymisvaarassa olevat nuoret pitää tavoittaa ja some on hyvä keino saada viestit myös niille nuorille, jotka eivät ole esimerkiksi koulu- tai työelämässä. Heidän mielestään digitaalinen eriarvoisuus eriyttää ihmisiä ja heidän tiedonsaantiaan. Nuorten mielestä keskeinen kysymys on, miten tavoitetaan nuoret, jotka eivät saa käyttää somea, ja miten algoritmit saadaan suosimaan oikeaa tietoa radikaalin sisällön sijaan.

Virheellisen tiedon tunnistaminen

Nuorten mielestä virheellisen tiedon tunnistamista tuetaan koulutuksella, kriittisen ajattelun vahvistamisella, avoimella keskustelulla tekoälystä sekä riittäväällä puuttumisella.

Nuorten mielestä lähdekriittisyyttä pitäisi opettaa jo alakoulusta alkaen, medialukutaitoon on panostettava ja opettajien osaamista on vahvistettava. Myös kriittisen ajatteluun liittyvän oppimateriaalin tulee olla ajantasaista, koska maailma muuttuu nopeasti. Vahva peruskoulutus nähtiin tärkeänä pohjana mediakriittisyydelle. Nuoret kokivat myös viranomaisten kouluvierailut ja kouluissa tarjottavan oikean tiedon merkittäväksi.

Nuorten pitää osata lisäksi arvioida tekoälyn kykyjä ja haittoja. Tekoälyn käyttöön toivottiin selkeitä linjauksia ja sääntelyä. Lisäksi nuoret kaipasivat konkreettista opetusta tekoälyyn ja sen hyötyihin ja haittoihin, sekä käyttöön liittyen. Nuoret muistuttavat myös, että ”maalaisjärki” on hyödyllinen: jos asia vaikuttaa liian epänormaalilta, sitä kannattaa epäillä.

Nuoret peräänkuuluttivat myös vanhempien vastuuta puuttumisessa sekä mis- ja disinformaation tunnistamisessa. Myös kavereilta ja muilta läheisiltä toivottiin puuttumista, jos joku esimerkiksi levittää tai jakaa väärää tietoa. Mis- ja disinformaatioon on puututtava ääneen ja ihmisten pitäisi miettiä enemmän ennen postauksen tai muun sisällön jakamista. Asiat leviävät verkossa nopeasti, ja virheellisen tiedon levittämistä ehkäistään nuorten mukaan tehokkaimmin, kun uskalletaan puuttua ja kyseenalaistaa jaettua tietoa. Nuoria tulisi myös muistuttaa siitä, ettei lyhyisiin uutisvideoihin ei kannata luottaa sellaisenaan, koska niissä jää paljon olennaista tietoa pois.

Nuorten ratkaisuja

- Tieto eri toimijoista ja niiden luotettavuudesta auttaa nuoria tunnistamaan virheellistä tietoa.
- Medialukutaito ja kriittinen ajattelu vahvasti osana koulujen opetussuunnitelmaa, sekä arjen keskusteluja. Opetuksen on oltava ajantasaista, sillä mis- ja disinformaation muodot ja tekoäly kehittyvät jatkuvasti.
- Aikuiset ja nuoret uskaltautuvat puuttua virheellisen tiedon levittämiseen ja kannustavat nuoria kyseenalaistamaan näkemäänsä sisältöä. Aikuisten tulisi käydä nuorten kanssa keskusteluja nuorten näkemästä sisällöstä.
- Viestintä alustoilla, joita nuoret käyttävät, kuten sosiaalisen median kanavat.
- Viestin sisällön selkeys, ajankohtaisuus ja kiinnostavuus. Selkeät ydinviestit ja helposti löydettävä tieto.
- Viranomaisten kouluvierailut ja kouluissa tarjottava oikean tieto
- Nuorisoradio
- Algoritmien, nuorten trendien ja suosittujen sisällöntuottajien hyödyntäminen viestinnässä.
- Virastojen ja muiden virallisten tahojen sometilien luotettavuus ja aitous ovat helposti todennettavissa

4. Radikalisoitumisen ehkäisy

Neljännessä työpajassa pohdittiin, miten ehkäistään haitallista polarisaatiota ja luodaan rakentavaa vuorovaikutusta. Työpajan alussa nuoret pohtivat sitä, missä arjen tilanteissa he kohtaavat monipuolista keskustelua, ja milloin he ovat samanmielisessä ”kuplassa”. Nuoret pohtivat myös haitallisen polarisaation syitä, ilmenemismuotoja, sekä ratkaisuja rakentavan vuorovaikutuksen edistämiseen.

Vastakkainasettelu ja media

Nuorten mielestä me vastaan te- ja minä vastaan muut – ajattelu on lisääntynyt, ja poliittinen keskustelu, uutismediat ja sosiaalinen media ruokkivat sitä.

Me vastaan te –ajattelussa erityisesti poliittisen keskustelun vahvat rajavedot, kuten oikeisto vastaan vasemmisto asetelma, nähtiin haitallisena. Nuorten mukaan politiikasta keskusteleminen on nykyään usein performatiivista sen sijaan, että etsittäisiin yhteisiä ratkaisuja. Nuoret painottivat media vastuuta ja merkittävää roolia poliittisen viestinnän sävyn ja sisällön kannalta, eikä median pitäisi lietsoa vastakkainasettelua eri puolueiden välillä.

Myös sosiaalisessa mediassa tapahtuvan vastakkainasettelun nähtiin lisäävän polarisaatiota ja vievät pois yhteistyön mahdollisuuksia. Algoritmit vaikuttavat kuplautumiseen voimakkaasti. Niiden tiedettiin vahvistavan käsityksiä siitä, mikä mielipide on suosituin, myös kommenttikentissä. Nuorten mukaan algoritmeja pitäisi rajoittaa, jotta nuoret näkisivät muitakin mielipiteitä.

Sekä somealustat että päätöksentekijät nähtiin vastuullisina. Alle 15-vuotiaiden sosiaalisen median käyttö nähtiin osittain ongelmallisena, mutta samalla tunnistettiin nuorten elämän olevan paljolti somessa, esimerkiksi kavereiden tavoittamisessa. Vanhempien pitäisi seurata enemmän, mitä nuoret näkevät somessa. Somekieltoa pidettiin rajuna toimena, koska nuorten mielestä sosiaalisella medalla on myös hyötyjä. Puolueiden nähtiin turvautuvan somekieltoon keinona, vaikka muita ratkaisuja olisi ja nuoret painottivat nimenomaan palveluntarjoajien vastuuta moderoinnista. Rajauksia voisi tiukentaa, mutta kielto ei korvaa sisältöjen moderointia.

Medialukutaito ja koulutus

Medialukutaitoa pidettiin keskeisenä haitallisen polarisaation ehkäisemisessä ja rakentavan vuorovaikutuksen vahvistamisessa. Medialukutaito on yhteydessä siihen, kuinka altis nuori on polarisoivalle sisällölle.

Nuoret olivat huolissaan lukutaidon heikkenemisestä ja sen vaikutuksista myös medialukutaitoon. Nuoret kokivat polarisaatioon liittyvän opetuksen puutteelliseksi. Aihe nousee esiin vasta yläasteella, ja opetusta pitäisi lisätä ja aikaistaa opetussuunnitelmaan. Nuorten mielestä jo alakoulussa aloitettu vuorovaikutus- ja medialukutaidon opettaminen ehkäisevät vihapuheen normalisoitumista. Nuorten mielestä historian opetuksessa tulisi käydä läpi syy-seuraus-suhteita, kielen ja kirjallisuuden opinnoissa voisi käsitellä polarisaatiota ja yhteiskuntaoppia voisi opettaa aiemmin.

Poliittinen kiusaaminen nähtiin myös merkittävänä ongelmana, joka lisää vastakkainasettelua. Nuorten mukaan jopa osa kouluista on profiloitunut oikeistolaisiksi tai vasemmistolaisiksi kouluiksi ja koulun "valtavirrasta" poikkeavasti ajattelevat nuoret voivat tulla kiusatuksi. Nuoret olivat huolissaan myös siitä, että ammattikoulujen ja lukioiden yleissivistävän opetuksen eriytyminen johtaa nuorten ajatusmaailmojen suurempaan jakautumiseen.

Ennakkoluulot ja yhdenvertaisuus nuorten arjessa

Nuorten mukaan myös ennakkoluulot aiheuttavat kuplautumista. Pienillä paikkakunnilla vähemmistöt eivät ole näkyvästi arjessa, mikä vaikeuttaa eri taustoista tulevien ihmisten kohtaamista, tutustumista ja ymmärrystä toisistaan. Nuorten mukaan yhdenvertaisuutta pitääkin tuoda esiin sekä koulussa että kotona, jotta nuorten tutustuminen toisiinsa helpottaisi ja syrjintä vähenisi.

Koulujen väliset erot erilaisuudesta puhumisessa nähtiin suurina ja opettajien yhdenvertaisuusosaaminen vaihtelevana, mikä vaikeuttaa aiheen opettamista. Osa nuorista oli sitä mieltä, etteivät ideologiat saisi näkyä opetuksessa. Ryhmän konsensus kuitenkin oli, että on vaarallista ajatella kaiken "ideologisen" olevan pahasta, koska kaikilla päätöksillä on jokin ideologinen yhteys. Esimerkiksi demokratia ja yhdenvertaisuus ovat ns. ideologisia käsitteitä, mutta niitä on silti nuorten mukaan tärkeä edistää.

Harrastukset ja niiden kautta syntyvät positiiviset yhteisöt nähtiin tärkeinä polarisoitumisen ehkäisyssä ja yhteisöllisyyden vahvistamisessa. Harrastukset muuttuvat nuorten mukaan nopeasti tavoitteellisiksi ja vaativiksi ja matalan kynnyksen höntsäryhmiä ja liikuntaharrastuksia toivottiin lisää. Liian vaativa harrastaminen jää helposti pois, kun muut asiat, kuten kavereiden kanssa hengailu, menevät edelle. Kunnat vastaavat tästä, mutta valtion rahoitus höntsäryhmille nähtiin tärkeänä. Urheiluseurojen vastuu matalan kynnyksen ryhmistä tunnistettiin, vaikka vapaaehtoistoimintaan perustuva seuratoiminta ei aina tuota kiinnostusta vetää ryhmiä, jotka eivät kilpaile.

Nuoret totesivat, ettei yksikään taho pysty ratkaisemaan haitallista polarisaatiota tai sen aiheuttamia ongelmia yksin. Valtion, kuntien ja yksityisten toimijoiden yhteistyö nähtiin tarpeellisena. Lisäksi nuoret painottivat, että nuorten täytyy kokea kuuluvansa joukkoon, ja olevansa osa tätä yhteistyötä. Konkreettisena ratkaisuna nuorten ja muiden tahojen yhteistyölle nuoret ehdottivat hyvinvointitapahtumia, joissa nuoret pohtivat konkreettisesti, miten kuplautuminen näkyy heidän omassa elämässään. Tällaisten tapahtumien nähtiin rikkovan haitallisia kuplia. Esimerkkinä tuotiin esiin, että nuorten ryhmät, kuten nuorisovaltuustot voisivat olla mukana järjestämässä tällaisia tapahtumia kuntien tai koulujen kanssa.

Nuoret ehdottivat myös avointa keskustelua polarisoivista teemoista esimerkiksi oppilaitoksissa ja muissa avoimissa keskusteluympäristöissä. Väittely ja asioiden tarkastelu toisesta näkökulmasta nähtiin keinona haastaa omaa ajattelua. Poliittinen keskustelu ja sen asiallinen käyminen tulisi nuorten mielestä sisällyttää opetussuunnitelmaan, esimerkiksi yhteiskuntaopin osana.

Nuorten ratkaisuja

- Vahvistetaan EU-tason sääntelyä: somealustat vastuuseen algoritmien ja sisältöjen haitallisista vaikutuksista. Ei yksilöiden rajoittamista, vaan vastuu osoitetaan digijäteille ja päättäjille.
- Edistetään rakentavaa julkista keskustelua: vähemmän vastakkainasettelua, enemmän yhteistyötä ja ratkaisuja.

- Lisätään luku- ja medialukutaitoa sekä yhteiskunnallista opetusta jo alakoulusta lähtien.
- Harjoitellaan vuorovaikutustaitoja ja itseilmaisua. Tarjotaan nuorille turvallisia tiloja keskustella vaikeista ja poliittisista aiheista.
- Vahvistetaan yhdenvertaisuuskasvatusta ja puututaan ennakkoluuloihin, syrjintään ja vihapuheeseen.
- Tarjotaan matalan kynnyksen harrastuksia ja yhteisöllistä toimintaa ilman kilpailu- ja suorituspaineita.

5. Nuorten ja viranomaisten luottamus ja yhteistyö

Viides työpaja käsitteli sitä, millainen kohtaaminen lisää luottamusta ja yhteistyöhalukkuutta nuorten ja viranomaisten välillä. Nuoret pohtivat erilaisia kohtaamisia viranomaisten kanssa, ja mikä lisäisi niiden turvallisuutta ja nuorten luottamusta. Lopuksi nuoret muodostivat listan siitä, miten eri viranomaisten tulisi kohdata nuoria, ja mitä ei tulisi tehdä.

Kohtaaminen ja luottamus

Nuorten mukaan eri viranomaisten, kuten opettajien ja poliisin, tulisi olla helposti lähestyttäviä ja aktiivisia, esimerkiksi tervehtimällä nuoria käytävillä. Aikuisilta toivottiin matalaa kynnystä jutella nuorille, kohdata heitä, ja keskustella heidän kanssaan. Nuoret uskoivat, että erilaiset haasteet ja ongelmat tulevat nopeammin esiin, jos nuorelta kysytään säännöllisesti kuulumisia.

Nuoret tulisi ylipäänsä kohdata yksilöinä ilman ennakkoluuloja, eikä esimerkiksi taustan, seuran tai ulkonäön perusteella. Yleistämistä ja vertailua muihin nuoriin pidettiin ongelmallisena. Nuoret korostivat myös rehellisyyttä ja asioista suoraan puhumista. Myös ylimääräinen auktoriteetti tai vallankäyttö, syyttävä tai uhkaava lähestymistapa sekä voiman liiakäyttö nähtiin ongelmina ja luottamusta rikkovina tekijöinä. Nuorten luottamusta ei saa rikkoa ilman painavaa syytä ja kertomatta siitä nuorelle etukäteen. Nuoret painottivat, että luottamukselliset keskustelut eivät saisi edetä esimerkiksi vanhemmille ilman, että siihen on oikea syy.

Nuorten mukaan hyvinvoinnin tukipalveluiden resurssit pitäisi saada niin kattaviksi, että myös pieneltä tuntuvissa asioissa voisi mennä puhumaan kuraattorille tai muulle työntekijälle. Näin ehkäistäisiin ongelmien kasautumista. Myös riittävän ajoissa tapahtuvia sosiaalityön toimia

korostettiin. Nuoret näkivät, ettei ongelmia aina oteta tosissaan, jolloin niihin puututaan liian myöhään. Myöhäisen puuttumisen nähtiin johtavan ylilyönteihin. Ylilyöntejä tulee nuorten mukaan välttää, jotta toimet eivät näyttäydy nuorelle myöhemmin kostoluonteisina tai rangaistuksena. Lisäksi nuoret painottivat, että sosiaalityön tulee kuunnella myös nuorta, ei pelkästään vanhempia.

Myös henkilöstön vaihtuvuuden vähentäminen helpottaisi luottamussuhteiden syntymistä. Esimerkiksi pysyvät kuraattorit nähtiin tärkeinä. Nuoret kokivat raskaaksi työntekijän tiheän vaihtuvuuden, koska luottamus on vaikea rakentaa aina uudelleen. Henkilöstön vaihtuvuus nähtiin ongelmana erityisesti pienemmillä paikkakunnilla.

Opettajat ja koulun ilmapiiri

Nuorten mukaan myös opettajien pitäisi aidosti kiinnostua nuorten voinnista ja ottaa heidän huolensa vakavasti. Toisaalta opettajiin kohdistuvaa syylistämistä pidettiin epärealistisena, sillä resurssit ovat vähissä, ryhmäkoot isoja ja aikaa puuttumiseen on vähän. Nuorten mukaan päättäjien tulisikin puuttua juurisyihin.

Nuoret huomauttivat, että kiusaaminen on siirtynyt nettiin ja on vaikeammin huomattavissa. Opettajia pitäisi kouluttaa tunnistamaan myös nettikiusaamista, ja heillä tulisi olla keinot puuttua siihen. Lisäksi nuoret toivat esiin, että opettajakin voi kiusata oppilasta, eikä oppilaan tai opiskelijan kokemusta tällaisista tilanteista tulisi vähätellä. Kiusaamistilanteissa peräänkuulutettiin ylipäänsä selkeitä prosesseja, ja ilmoituskanavia, erityisesti jos kiusaaja kuuluu koulun, tai nuorille suunnatun palvelun työntekijöihin. Nuoret jakoivat kokemuksia, joissa kiusaamistilanteissa on todettu, että ”Yritä tulla toimeen toisen kanssa”. Tämä ei heidän mukaansa sovi kiusaamistilanteisiin, koska se vähättelee nuoren kokemusta ja siirtää vastuun kiusatulle, mikä heikentää luottamusta aikuisiin.

Nuorten mukaan positiivinen palaute ja kiinnostus oppilaiden elämää kohtaan parantaisivat koulun ilmapiiriä. Oppilaiden yksilöllinen kehitys pitäisi tunnustaa ja esimerkiksi neuropsykiatrisia erityistarpeita omaavia lapsia ei saisi aliarvioida, tai lahjakkaita suosia, vaan kannustaa kaikkia tasapuolisesti.

Tiedonkulku ja tuen polku

Informaation kulkua nuoren ja eri viranomaisten välillä pitää parantaa väärinymmärrysten välttämiseksi. Asiat pitäisi selittää nuorille ymmärrettävällä kielellä, ilman virkakieltä.

Nuorten mukaan ministeriöiden työtä, sekä sosiaalityön ja kuraattorien roolia pitäisi tuoda enemmän esiin nuorille. Eri viranomaisten säännölliset, valtakunnalliset kouluvierailut nähtiin hyvinä, jotta alueelliset erot mielikuvissa ja tiedon saannissa eivät kasva. Erityisesti poliisin ja ministeriöiden vierailuja kannatettiin. Nuoret huomauttivat, että pelkkä ilmoitus siitä, että joku viranomainen on tulossa puhumaan koululle tai esimerkiksi nuorten iltaan ei riitä, vaan heille tulee selkeästi viestiä vierailun tarkoituksesta ja sisällöstä. Koulujen lisäksi nuoret ehdottivat esimerkiksi poliisin ammatin esittelyä osana varusmiespalvelua.

Nuorten mielestä erityisesti sosiaalityöstä ja mainetta koskevista asioista pitäisi kertoa enemmän, koska sosiaalityö tunnetaan usein vain ylilyönneistä. Moni nuori kertoi jättävänsä huolensa kertomatta, koska pelkää lastensuojeluilmoitusta ja sen seurauksia. Koulujen pitäisi kertoa enemmän sosiaalityöstä ja kuraattoreista sekä selittää ongelmatilanteiden etenemisprosessit, jotta nuoret eivät ole epätietoisia.

Myös median asenteellisuuden nähtiin vaikuttavan nuorten luottamukseen eri viranomaisiin. Esimerkiksi uutisointi poliisista vaikuttaa nuorten käsitykseen heistä. Uutisoinnissa tulisi taustoittaa tilanteet kokonaisuudessaan, jotta ei synny väärää kuvaa tai yksittäisen henkilön syylistämistä. Nuoret korostivat, että poliisit ovat myös ihmisiä, eikä poliisi tai yksittäinen nuori saisi olla medialla maalitaulu ennen kuin tutkinta on tehty.

Vastuunkantoa ja rehellisyyttä korostettiin nuorten ja viranomaisten välistä luottamusta vahvistavina tekijöinä. Ylilyöntejä sisältäneissä tilanteissa luottamusta rakennetaan rehellisellä myöntämisellä, pahoittelulla ja konkreettisilla jälkitoimenpiteillä, jotka näkyvät ulospäin. Nuorten mukaan kaikkien viranomaisten pitäisi uskaltaa tunnustaa virheensä, eikä näyttäytyä koskemattomina tahoina. Nuorten sekä poliisin ja muiden viranomaisten pitäisi myös olla samojen sääntöjen alla, koska jokainen iästä tai asemasta riippumatta voi väärinkäyttää asemaansa. Nuoret painottivat myös, että mahdolliset kohut laantuvat nopeammin, kun virheet myönnetään.

Nuorten ratkaisuja

- Varhainen puuttuminen, ei ali- tai ylilyöntejä vaan asiallista ja kunnioittavaa keskustelua.
- Viranomaisten tulee tehdä toimet tarvittaessa, mutta ei niin että se näyttäytyy nuorelle turhana negatiivisena vaikutuksena.
- Lisätään viranomaisten positiivista näkyvyyttä.
- Viranomaiset myöntävät ja kantavat vastuunsa tehdessään virheitä.
- Media uutisoi asioista selkeästi ja kertoen koko kuvan tilanteesta.
- Aikuiset kohtaavat ja kuuntelevat nuoria, nuoret nähdään tasavertaisina.
- Pyritään pysyvyyteen ja johdonmukaisuuteen niin henkilöstön, kuin toimenpiteiden osalta. Nuoria kohdellaan tasapuolisesti ja prosessit ovat yhdenmukaisia.
- Selitetään prosessit ja käsittelyn kulku auki, jotta nuorelle ei ole epäselvää mitä tapahtuu, ja hän pysyy prosesseissa mukana. Luottamus horjuu kun on epävarmuutta.
- Nuoret kohdataan ilman ennakkoluuloja tai -asenteita. Heitä ei arvoteta taustan, tai heidän seuransa perusteella.
- Lempeä ja ymmärtäväinen lähestymistapa helpottaa lähestymistä, auttaa palautumaan kohuista ja vahvistaa nuorten luottamusta.
- Kaikille ihmisille annetaan eväitä tunnistaa rikoksia.